

JOSEPH RATZINGER, *Opera Omnia*, t. X: *Zmartwychwstanie i życie wieczne. Studia o eschatologii i teologii nadziei*, tłum. J. Kobienia, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, ss. 728, ISBN 978-83-7702-835-3.

Nikt w zasadzie nie ma wątpliwości, że czeka go śmierć i w jakimś swoim czasie umrze. Dla niektórych ludzi jawią się jednak wątpliwości – czy po śmierci fizycznej ich ciała istnieje dalsze życie, czy też nie. Więcej, pochłonięci życiem

obecnym, ziemskim – wielu nie zastanawia się albo nie pyta w ogóle, czy istnieje życie wieczne. Ale istnieją również tacy, którzy są mocno przekonani, że śmierć ciała nie jest końcem ich osobowej egzystencji, lecz początkiem nowego bytowania w wieczności Boga. Opiniowane dzieło Josepha Ratzingera – obecnego papieża seniora Benedykta XVI – stanowi doskonałą odpowiedź na te pytania, które nurtują ludzi pod każdym względem, a więc: wątpliwości, niewiedzy czy też głębokiej wiary i przekonania o życiu po śmierci.

Książka mająca tak oczywisty tytuł – *Zmartwychwstanie i życie wieczne* – jest nie tyle esejem na tematy eschatologiczne, ile przede wszystkim porządnym podręcznikiem eschatologii, jednej z zasadniczych dyscyplin teologii dogmatycznej. Wprawdzie jest to tzw. „ostatni” traktat dogmatyczny w teologii, gdyż traktuje o „rzeczach ostatecznych” człowieka i świata, ale obejmuje on wiedzę ze wszystkich pozostałych traktatów, a głównie z: nauki o jedynym Bogu w Trójcy Świętej, protologii, chrystologii, soteriologii, pneumatologii, eklezjologii, sakramentologii i charytologii. Traktat z eschatologii zwieńcza bowiem Bożą historię zbawienia, która ma swój początek w stwórczym dziele Boga, czyli w zaistnieniu świata i człowieka w ogóle. Stworzenie ma w sobie uwarunkowany cel, którym jest spełnienie, ostateczne urzeczywistnienie i pełnia stworzenia. W eschatologii nie tylko odsłania się sens ostateczny stworzenia, czyli jego korony, którą jest człowiek, lecz przede wszystkim realizuje się on sam jako osoba wobec Osób Bożych. Kard. Ratzinger zadbał o tę tematykę w sposób systematycznego wykładu tej najważniejszej egzystencjalnie problematyki teologicznej.

Prof. Ratzinger napisał w zasadzie tylko jeden podręcznik z dziedziny teologicznej, któremu nadał znamienity tytuł: *Eschatologie – Tod und ewiges Leben* (*Eschatologia – śmierć i życie wieczne*). Tekst ten wszedł jako t. IX do serii *Kleine Katholische Dogmatik von Johann Auer und Joseph Ratzinger* (Verlag Friedrich Pustet, Regensburg 1977, ss. 237). Od pierwszego wydania doczekał się w Niemczech do 1990 r. aż 6 edycji. Książka ta weszła na stałe do kanonu podręczników dogmatyki katolickiej nie tylko w Niemczech, lecz została przetłumaczona na wiele języków, w tym także na język polski (Poznań 1984, Warszawa 2000).

Tak liczna częstotliwość wznowień tego podręcznika świadczy o wielkim zainteresowaniu problematyką eschatologiczną, a nade wszystko o uznaniu treści w nim zawartych. Polskie wydanie w serii *Opera Omnia*, t. X: *Zmartwychwstanie i życie wieczne* – stanowi ogromne poszerzenie tej problematyki prezentowanej w poszczególnych częściach dzieła. Sam trzon wykładu stanowi część A (s. 27–257), natomiast pozostałe części: B – C – D są szerokim rozbudowaniem tej ważnej problematyki, która ukazała się teraz po raz pierwszy w języku polskim. Jest to bardzo ważny atut tego wydania, a jednocześnie obrazuje ono najnowszą dyskusję

na ten temat. Podczas gdy część A opiera się na trzech filarach: eschatologia chrześcijańska, śmierć i nieśmiertelność oraz życie przyszłe (odpowiada to trzem głównym rozdziałom), to część B (s. 261–455) ukazuje dalszy rozwój dialogicznego rozumienia nieśmiertelności i zmartwychwstania, część C (s. 457–601) dodaje niezwykle aktualną problematykę oczekiwania Królestwa Bożego i stanowiska teologii wyzwolenia, a z kolei część D (s. 603–647) prezentuje praktyczne podejście do problematyki eschatologicznej i jest jednym wielkim esejem w formie medytacji, rozważań i kazań.

Pisma Josepha Ratzingera zawarte w tomie *Zmartwychwstanie i życie wieczne. Studia eschatologiczne* spełniają wszystkie wymogi podręcznika dla studentów i doktorantów teologii chrześcijańskiej. Treść tomu w całości odpowiada programowi nauczania zawartym w *Ratio studiorum*, jak i w programie ministerialnym dla kierunku „teologia”. Obecnie jest to z pewnością najlepszy, najobszerniejszy i zarazem najpełniejszy podręcznik do eschatologii. Porusza on wszystkie możliwe w tej kwestii problemy i podaje solidne ich rozwiązanie, oparte nie tylko na fundamencie teologicznym i filozoficznym, ale także posiłkujący się danymi pochodzącymi z innych nauk. Doskonały rozkład kwestii zasadniczych eschatologii, a przy tym głęboka i przekonująca treść, stanowią dodatkowe walory doświadczonego Profesora. Zawarta bogata bibliografia (s. 666–710) pomaga poszerzyć problematykę szczegółową głównych problemów badawczych. Indeks nie tylko źródeł biblijnych (s. 711–717), ale także i osób (s. 718–728) pozwalają na szybkie odnalezienie danej kwestii. Poza tym dzieło Ratzingera wyraźnie ukierunkowane jest na człowieka. Zastosowane podejście personalistyczne zwięźcza omawianą problematykę eschatologiczną. Ratzinger jako profesor, kardynał, prefekt Kongregacji Nauki Wiary, a później papież Benedykt XVI pozostaje wielkim autorytetem w tej dziedzinie nauki, a przy tym potrafi trudne kwestie ukazać w bardzo przystępnym języku. Za wydanie pierwszej w Polsce tak szeroko zakrojonej eschatologii należą się słowa uznania dla redaktorów polskiego wydania, tłumaczy i Wydawnictwa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Z pewnością posłuży ono nie tylko zrozumieniu trudnych naukowych kwestii eschatologicznych, ale też i samemu życiu współczesnego człowieka.

Piotr Jaskóła, Opole